

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.12.99](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.12.99)

УДК 351: 658.171

*В. В. Капустін,
здобувач, Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID ID: 0000-0001-6769-7680*

THEORETICAL APPROACHES TO JUSTIFYING THE ESSENCE OF THE DEFINITION "SOCIAL PARTNERSHIP"

*V. Kapustin
Candidate for a degree, Interregional Academy of Personnel Management*

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ «СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО»

Досліджено теоретичні підходи до обґрунтування сутності дефініції «соціальне партнерство». Відстежено еволюцію наукових поглядів та визначено основні положення у сфері соціального партнерства. Проаналізовано методичні засади механізмів реалізації соціального партнерства в публічній політиці. Удосконалено понятійно-категорійний апарат теорії державного управління шляхом уточнення змісту поняття «механізми реалізації соціального партнерства» що являють собою складну комплексну взаємопов'язану систему підходів, методів, форм, прийомів, функцій, інструментів та засобів організації процесів, спрямовану на забезпечення взаємодії між найманими працівниками, роботодавцями, державними органами влади або органами місцевого самоврядування для регулювання соціально-трудова і пов'язаних з ними політичних і економічних відносин на національному, галузевому, регіональному рівнях та рівні підприємств (організацій).

Theoretical approaches to substantiation of the essence of the definition of "social partnership" are investigated. The evolution of scientific views is traced and the main provisions in the field of social partnership are determined. The methodical bases of mechanisms of realization of social partnership in public policy are analyzed. Improved the conceptual and categorical apparatus of the theory of public administration by clarifying the meaning of the concept of "mechanisms for implementing social partnership" which is a complex integrated system of approaches, methods, forms, techniques, functions, tools and tools for organizing processes aimed at ensuring interaction between employees, employers, public authorities or local governments to regulate social and labor and related political and economic relations at the national, sectoral, regional and enterprise levels (organizations). It is noted that in a broad sense, social partnership acts as a cross-sectoral interaction between the state, civil society and socially responsible business. Thus, within the framework of scientific reflection, social partnership should be understood as a cross-sectoral interaction between representatives of two or three sectors. It is emphasized that the general goal of economically oriented social partnership is the development of the region's economy. Tasks that are solved in the process of implementing economically oriented regional social partnership outside the enterprise include: increasing the income of the population of the region; increase of the revenue part of the regional budget; increasing the investment attractiveness of the region; formation of a

favorable image and increase the competitiveness of the enterprise; reduction of negative impact on the environment; development of social infrastructure and increasing its accessibility for the population, etc.

Scientific interpretations of social partnership are generalized. It was found that institutional social partnership is a mechanism for reconciling the interests of different social groups; a system of collective action taken to achieve social peace and social consensus; procedural and social interaction between groups and classes with different socio-economic interests; organizational - a means of reducing social risks, preventing and resolving social conflicts; in the spiritual and value dimension - the ideology of civilized coexistence of citizens in a market economy, a new type of thinking, the center of which is man and universal values.

Ключові слова: взаємодія; партнерство; партнерська взаємодія; механізми; соціальне партнерство; соціальна взаємодія; соціальний діалог; партнерські відносини.

Keywords: interaction; partnership; partnership interaction; mechanisms; social partnership; social interaction; social dialogue.

Постановка проблеми. Перехід України до сталого економічного розвитку, її інтеграція до європейського і світового співтовариства вимагають запровадження сучасних практик взаємодії держави і бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх учасників суспільного життя, створити умови для подальшого стабільного розвитку суспільства, заснованого на врахуванні якнайширшого кола інтересів. Одним з пріоритетних заходів стосовно підвищення ефективності та дієвості механізмів реалізації соціального партнерства в контексті європейської інтеграції є систематизація теоретично-методологічних положень щодо механізмів реалізації соціального партнерства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спираючись на наукові доробки вітчизняних вчених досліджено теоретичні підходи до обґрунтування сутності дефініції «соціальне партнерство». Безпосередньо, ми спиралися на праці таких науковців як: Н. Балабанової, Н. Волкової, Н. Діденко, І. Мещан, Н. Оленцевич, С. Процюка. Однак, теоретичні положення стосовно сутності поняття «соціальне партнерство» ще недостатньо опрацьовані, висновки теоретиків і практиків щодо причин недосконалості механізму соціального партнерства є досить різними, а напрями його вдосконалення чітко не визначені.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є спроба проаналізувати основні наукові підходи до визначення дефініції «соціальне партнерство» та удосконалити понятійно-категорійний апарат теорії державного управління шляхом уточнення змісту поняття «механізми реалізації соціального партнерства».

Вклад основного матеріалу дослідження. Наразі в Україні накопичено певний досвід розвитку соціального партнерства, на перший план висуваються потреби системного теоретико-методологічного аналізу проблемних питань соціального партнерства та розробка пропозицій щодо практичного забезпечення балансу в реалізації соціально-економічних інтересів працівників, роботодавців та держави.

В «Економічній енциклопедії» поняття «партнерство» тлумачиться як «зміцнення потенціалу (урядів та громадянського суспільства) шляхом підвищення їхніх знань, навичок, умінь та професіоналізму. Може набувати форми та реалізації окремих проектів із урядом у розробці програми двостороннього (багатостороннього) діалогу між зацікавленими органами влади. Такий діалог слугує дієвим інструментом поєднання економічної ефективності і соціальної справедливості, пом'якшення соціальних наслідків ринкових реформ, збереження громадської злагоди і попередження соціальної напруги в суспільстві» [3].

Соціальне партнерство у сучасній науковій літературі має різні тлумачення, що історично пов'язано з розвитком цього феномену і відображає еволюцію поняття відповідно до змін його функцій. Система сучасних поглядів на дослідження такого феномена, як соціальне партнерство, по суті є пошуком синтезу сучасних здобутків багатьох наук, зокрема економічних, юридичних, соціологічних, педагогічних тощо. Тому їх аналіз дає змогу відстежити еволюцію наукових поглядів та визначити основні положення у цій сфері.

Соціальне партнерство трактується у вузькому і широкому сенсах. Виходячи з цього виділяють дві групи досліджень, які відображають дві моделі соціального партнерства: тредюніоністську і міжсекторну.

У тредюніоністському варіанті соціального партнерства проблеми соціальної сфери фактично виведені за рамки соціальної взаємодії і пріоритет відданий сфері соціально-трудова відносин. На загальнодержавному та місцевому рівнях цей вид соціального партнерства реалізується у формі тристоронніх комісій, діяльність яких фактично не зачіпає такі важливі сфери суспільного життя, як соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальний захист населення.

Соціальне партнерство є взаємовигідним процесом взаємодії сторін соціально-трудова відносин та органів, що представляють їхні інтереси.

Виходячи зі сказаного, більш правильно визначати соціальне партнерство як сукупність соціально-трудових і пов'язаних з ними політичних і економічних відносин, що характеризують стан соціального, політичного та економічного життя суспільства, сприяють встановленню соціального миру і злагоди. Іншими словами, соціальне партнерство – це відношення між основними соціальними групами суспільства в здійсненні певного соціального порядку, побудованого на можливості і необхідності врахування і реалізації інтересів сторін на основі згоди і взаєморозуміння.

На думку А. Базилюка «соціальне партнерство слід представляти як форму існування різних суб'єктів суспільних відносин, які стають партнерами в здійсненні виробництва, тобто стають зацікавленими учасниками єдиного процесу, сторонами соціального партнерства, які на принципах співпраці, пошуку компромісів, узгодженості дій у реалізації своїх інтересів домовляються на демократичних засадах про оптимальні параметри соціально- економічного розвитку, визначають умови створення та розподілу виробленої продукції і зобов'язуються їх виконувати» [1].

Таким чином, у сучасних наукових дослідженнях соціальне партнерство як категорія характеризується багатоаспектністю, різносторонністю та широтою розуміння й трактування.

Таким чином, у широкому сенсі соціальне партнерство виступає як міжсекторна взаємодія держави, громадянського суспільства і соціально відповідального бізнесу. Отже, в межах наукової рефлексії соціальне партнерство розуміється як міжсекторна взаємодія між представниками двох або трьох секторів.

Міжсекторна модель соціального партнерства - модель взаємодії трьох секторів суспільства: влади (держави), бізнесу і громадянського суспільства.

Представники кожного з цих трьох секторів мають різні можливості та ресурси для вирішення соціальних проблем, в них часто різні уявлення про саму природу цих проблем. Але, незважаючи на усі відмінності, співпраця секторів є необхідною, оскільки ані держава, ані бізнес, ані громадськість не можуть поодиноці впоратися із вирішенням зазначених проблем.

Серед нових наукових підходів до розуміння міжсекторного партнерства варто відзначити мережевий і управлінський (менеджерський) підходи. Так, останніми роками в літературі робляться спроби розробити мережевий підхід до оцінки сутності міжсекторного соціального партнерства, де в якості базового елемента розглядається наявність особливої соціальної мережі.

Таким чином, управлінський (менеджерський), підхід міжсекторного соціального партнерства визначає соціальне партнерство як сукупність взаємозв'язаних і збудованих в певній послідовності методів рішення соціальних проблем шляхом реалізації контактів між інститутами, що сформувалися в ході людської діяльності в різних її областях.

У зарубіжній літературі міжсекторне соціальне партнерство найчастіше трактується як співпраця між урядовими організаціями, корпораціями бізнесу і некомерційними організаціями, метою якого є досягнення стійкого розвитку території. Наприклад, М. Уорнер і П. Грінер пропонують наступне визначення міжсекторного соціального партнерства: «союз між сторонами, що представляють уряд, бізнес, громадянське суспільство, в якому стратегічно об'єднуються ресурси і здібності кожної із сторін і яке засноване на принципах розділення ризиків, витрат і загальної вигоди» [4]. Одночасно в працях зарубіжних авторів про міжсекторне соціальне партнерство йдеться як про нову структуру суспільства, яка починає організовуватися і відповідати на соціальні проблеми і питання.

Важливим, на нашу думку, є виокремлення інституту соціального партнерства, що запропонувала Н. Оленцевич, зазначивши: «соціальне партнерство може служити дієвим інструментом поєднання економічної ефективності та соціальної справедливості у суспільстві... Визначальну роль тут має відігравати виважена адекватна політика держави, направлена на сприяння розвитку соціального діалогу» [5]. Соціальне партнерство потрібно розглядати як реальний механізм створення і функціонування громадянського суспільства, де служіння управління в рамках установлених суспільством правил гри є засобом сталого національного розвитку і згуртування та збагачення різноманітних та самоцінних форм та елементів задля цього розвитку.

Отже, під час розробки економічної стратегії сталого розвитку України слід визначити соціальне партнерство як найважливіший пріоритет і механізм накопичення і реалізації економічного і соціально-культурного потенціалу нації. За допомогою об'єднання ідей, зусиль, ресурсів різних господарюючих суб'єктів потрібно вирішувати найгостріші та найактуальніші соціально-економічні проблеми підвищення добробуту нації.

Узагальнення вищенаведених дефініцій сутності тристороннього партнерства вказує на їх усічений характер, невідповідність глобальній природі цього складного і багатоаспектного явища. Трестороннє партнерство виходить далеко за межі соціального контексту й охоплює цілу гаму економічних та інституціональних (у різних сферах буття) проблем на ієрархічних рівнях господарювання. Це дозволяє розглядати трестороннє партнерство як самоорганізований інститут, унормований на законодавчому рівні та звичаєвими правилами, що склалися історично для вирішення ключових проблем життєдіяльності громадян, гармонізації інтересів суспільства, держави, бізнесу.

Таке розуміння соціально-економічної природи трестороннього партнерства вказує на багатогранність цього феномену, множинність і складність проблем, які вимагають консенсусу у їх розв'язанні.

Таким чином, соціальне партнерство може розглядатися не тільки як самостійне правове явище, але й як окремий інститут трудового права. Під інститутом соціального партнерства слід розуміти сукупність

правових норм, спрямованих на регулювання співпраці між працівниками і роботодавцями з питань застосування найманої праці.

Крім того, у широкому розумінні соціальне партнерство може розглядатися як принцип сучасного трудового права. У цьому аспекті соціальне партнерство не слід ототожнювати з колективно-договірним способом регулювання трудових правовідносин. Спочатку соціальне партнерство, як правовий принцип, проявляє себе в індивідуально-договірній формі трудового договору і пов'язаних з його реалізацією взаєминах між працівником і роботодавцем. Тому сучасне вітчизняне трудове право повинне легально визнати соціальне партнерство як правовий принцип і на колективно-договірному рівні, і на індивідуальному рівні.

Соціальне партнерство як тип суспільних відносин та ідеологія, як правило, здійснюється на загальнодержавному рівні, являючи собою узгодження інтересів різних груп, що складають соціальну структуру суспільства, завдяки взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства на основі принципів соціального співробітництва, згоди тощо. Організаційною і правовою базою тут виступає соціальна політика держави, спрямована на розроблення цільових соціальних програм та законодавство, що відображує як інтереси держави, так і потреби та інтереси різних соціальних груп.

Соціальне партнерство як метод цивілізованого вирішення конфліктів здійснюється, як правило, у сфері виробничих відносин і характеризує взаємодію роботодавців, найманих працівників і органів державної влади та місцевого самоврядування з метою обговорення, вироблення і прийняття рішень із соціально-виробничих і пов'язаних із ними економічних питань, запобігання конфліктам та забезпечення соціальної згоди. У даному контексті соціальне партнерство виступає як особливий тип соціально-виробничих відносин, що притаманний ринковій економіці, який забезпечує на основі співробітництва найманих працівників і роботодавців оптимальний баланс і реалізацію їхніх інтересів.

Заслужують на увагу й визначення соціального партнерства як особливого типу соціально-трудових відносин, притаманного ринковій економіці, що забезпечує оптимальний баланс реалізації основних інтересів різних соціальних груп, і насамперед найманих працівників та роботодавців.

На думку Волкової Н. В., «якщо соціально-орієнтоване партнерство зосереджене на регулюванні суспільних відносин у соціально-трудовій сфері, то економічно-орієнтоване партнерство спрямоване на підвищення якості життя населення країни. Реалізація економічно орієнтованого соціального партнерства в регіоні здійснюється за допомогою укладення угод про соціально-економічне партнерство між адміністрацією регіону, підприємствами і об'єднаннями промисловців та підприємців.

Генеральною метою економічно орієнтованого соціального партнерства є розвиток економіки регіону. Завдання, які вирішуються у процесі реалізації економічно орієнтованого регіонального соціального партнерства поза підприємством, включають: підвищення доходів населення регіону; збільшення дохідної частини регіонального бюджету; підвищення інвестиційної привабливості регіону; формування сприятливого іміджу та підвищення конкурентоспроможності підприємства; зменшення негативного впливу на навколишнє середовище; розвиток соціальної інфраструктури та підвищення її доступності для населення і ін.» [2]

На погляд Процюка С., «недостатньо визначати соціальне партнерство як метод узгодження інтересів найманих працівників і роботодавців, яке здійснюється за посередницької ролі держави. Тому сформулюємо авторське визначення поняття «соціальне партнерство»: це механізм цивілізованого вирішення (запобігання) трудових, соціально-економічних, екологічних та інших конфліктів й усунення суперечностей між інтересами робітників і власників, який ґрунтується на принципах рівноправності, довіри, соціальної справедливості, взаємної відповідальності сторін і реалізується шляхом укладання суспільного договору (угоди) між державою, профспілками і роботодавцями відповідно до чинного законодавства та шляхом визначення напрямів його вдосконалення на ґрунті соціального діалогу» [7].

Отже, для успішного виконання своїх суспільних функцій система соціального партнерства включає наступні компоненти: відповідну культуру, традиції, форми взаємодії, співвідношення вказаних органів і порядок, послідовність розробки й виконання, пріоритетність документів, які ними приймаються.

Сутність соціального партнерства розкривається через його функції. Воно може бути засобом реалізації соціальної політики, що забезпечує участь усіх соціальних суб'єктів в організаційно-управлінській діяльності.

Функції соціального партнерства полягають у забезпеченні у взаємозв'язку з іншими економічними, соціальними інститутами не тільки позитивної динаміки мотивації до праці, а й рівноважного стану суспільства на принципах економічної свободи, соціальної справедливості, громадянського суспільства, нової якості економічного зростання в умовах виникнення об'єктивної потреби у суспільних діях усіх основних суб'єктів господарської діяльності, отже в умовах появи інтересу до пошуку форм і механізмів узгодження, координації, спрямування цих дій спільними зусиллями.

Відповідно до законодавства України «соціальне партнерство здійснюється між сторонами соціального альянсу відповідного рівня у формах: обміну інформацією; системних взаємних консультацій; узгоджувальних процедур; укладання угод на державному, галузевому, територіальному рівнях» [6].

Механізму соціального партнерства, повинні бути властиві такі основні риси: пріоритет застосування мирних методів у вирішенні соціальних конфліктів між роботодавцями і найманими працівниками, що не виключає використання страйків і забастовок як крайнього заходу боротьби; участь представників найманих працівників (профспілок) в управлінні виробництвом: раді підприємства, спостережній раді тощо; широке використання соціальних виплат, які перевищують у багатьох країнах індивідуальні податки з найманих працівників.

Серед основних елементів механізму його реалізації найчастіше називають: «погодження між партнерами на національному рівні розподілу доходів та напрямків соціально-економічної політики, розробку основних критеріїв і показників соціальної справедливості, згідно з якими не допускається надмірне, тобто не більше, ніж співвідношення – майнове розшарування населення на бідних та багатих, і заходів із захисту інтересів суб'єктів соціально-трудова відносин; переговорний характер процесу врегулювання соціально-трудова конфліктів і зняття соціальної напруженості. Соціальне партнерство передбачає ефективний зворотний зв'язок між керівництвом держави, роботодавцями і найманими працівниками, якого досягають з допомогою гласності й обов'язковості реакції уряду на критичні виступи громадськості, включаючи профспілки; наявність механізмів та інститутів, що слугують узгодженню інтересів соціальних партнерів на різних рівнях; участь найманих працівників в управлінні підприємствами; зниження рівня і пом'якшення гостроти соціальних конфліктів (у вигляді страйків і локаутів) посередництвом формальних методів примирення сторін соціального партнерства. Практика соціального діалогу говорить про те, що він повинен базуватися на розвиненій суспільній відповідальності суб'єктів соціального партнерства з приводу узгодження власних інтересів, що не суперечать суспільним» [6].

Існують такі типи механізмів соціального партнерства: конкурсні, організаційні та процедурні.

Організаційні механізми будуються на тому, що влада спільно з недержавними організаціями та бізнесом утворює нову організаційну структуру, якій делегується частина функцій по вирішенню соціально значущих завдань.

В контексті розгляду даного питання варто зауважити, що роль держави та її владних структур у системі соціального партнерства виявляється через призму функціонування всього державного механізму як сукупність факторів та засобів, що забезпечують дію всіх його частин в їх взаємодії. До механізму функціонування держави відноситься все, що пов'язане із взаємодією економічної, політичної та соціальної систем.

Синтезувавши наведені форми діяльності держави та її функції, вважаємо, що роль держави у соціально-партнерських відносинах реалізується таким чином: держава займаючись законодавчою діяльністю визначає форми соціального партнерства, правовий статус соціальних партнерів, пріоритети політики у сфері праці, чим відповідно і створює правові умови та правові можливості реалізації інтересів працівників, роботодавців та суспільства в цілому; держава виступає гарантом виконання встановлених договірних норм та принципів регулювання трудових відносин від національного до виробничого рівнів, тобто забезпечує державним примусом виконання колективних договорів та угод; у разі виникнення конфліктних ситуацій держава виконує роль посередника або арбітра у примиренні соціальних партнерів; виконуючи функцію захисту суспільних інтересів, держава діє через органи законодавчої, виконавчої та судової влади та впливає на співвідношення попиту та пропозиції на «ринку праці», чим створює соціально-економічне середовище соціально-партнерських відносин.

Зауважимо, що на даному етапі становлення системи соціального партнерства найважливішою функцією держави є визначення правових рамок і встановлення правил партнерських відносин, що відповідають як сучасний момент, так і перспективним цілям розвитку суспільства, його економічної і політичної підсистем – організаційно-правових та соціально-економічних умов. При цьому державі в системі соціально-трудова відносин відводиться особлива роль. Воно виступає одночасно в двох ролях: держава як носій публічної влади і держава як соціальний партнер.

Держава як носій публічної влади має повноваження, які традиційно поділяються на три гілки: законодавчу, виконавчу і судову. Держава приймає закони, якими повинні керуватися суб'єкти соціального партнерства, в тому числі легалізує їх правосуб'єктність, процедури їх взаємодії. Відповідно до досвідом європейських країн, соціальне партнерство має базуватися на основоположному праві на свободу асоціацій; повинна існувати свобода угод партнерів по соціальному діалогу.

Держава як суб'єкт трудового права й соціально-партнерських відносин виступає одночасно у двох ролях: як носій публічної влади та як соціальний партнер. У першому випадку вона реалізує свої повноваження в рамках відносин влади-підпорядкування, у другому – діє як рівна сторона в партнерських відносинах. Отже, двоєдина природа повноважень держави в соціально-партнерських відносинах дає підставу говорити про те, що цей суб'єкт має певну перевагу у нав'язуванні власного бачення розвитку відносин соціального партнерства. При цьому держава представляє свої інтереси у цих відносинах через органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

На думку Процюка С. «соціальне партнерство вибудовується на основі так званого трипартизму, тобто трудові відносини регулюються умовами тристороннього співробітництва держави, працівників і працедавців. При цьому укладання кожного індивідуального трудового договору перебуває під впливом держави, організацій працедавців і організацій працівників (професійних спілок). Працівник, укладаючи індивідуальний трудовий договір, користується підтримкою держави і профспілки, працедавець – держави та організації працедавців» [7].

Фактично, соціальне партнерство – це сума взаємовідносин між профспілками та організаціями роботодавців, до яких залучаються державні органи з метою досягнення компромісу щодо контролю за змінами соціальних та економічних факторів.

Аналіз багатьох наукових визначень дозволяє визначити найважливіші елементи партнерства, а саме: добровільну участь в процесі переговорів партнерів з різних секторів; спільну активну дію; спільні соціальні

цілі; спільне інвестування ресурсів; розподіл ризику; спільні перевагами; довгострокове співробітництво, пошук інноваційних рішень.

Висновки.

Узагальнюючи наукові тлумачення соціального партнерства, можна дійти висновку, що інституціонально соціальне партнерство є механізмом узгодження інтересів різних соціальних груп; системою колективних дій, які здійснюються для досягнення соціального миру і суспільного консенсусу; процесуально-соціальною взаємодією між групами і класами з різними соціально-економічними інтересами; організаційно – засобом зменшення соціальних ризиків, запобігання і вирішення соціальних конфліктів; в духовно-ціннісному вимірі – ідеологією цивілізованого співжиття громадян в умовах ринкової економіки, новим типом мислення, центром якого є людина і загально-людські цінності.

Література.

1. Балабанова Н. В. Соціальний діалог. Соціальне партнерство. Соціальна держава. *Акад. праці та соц. відносин*. К., 2002. 189 с.
2. Волкова Н.В. Соціальне партнерство як фактор економічної стабільності в Україні. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Volkova-N.-V.-2.pdf>
3. Діденко Н. Державне управління і соціальне партнерство: актуальні проблеми теорії і практики. Донецьк, 2007. 404 с.
4. Мещан І. Територіальна громада як суб'єкт соціального партнерства в управлінні закладами соціального обслуговування. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 2 (22) 2014. С. 106-110.
5. Оленцевич Н. Соціальне партнерство: деякі питання теорії та практики становлення в Україні. *Економіст*. 2005. № 8. С. 70–73.
6. Про соціальний діалог в Україні: Закон України № 2862-VI від 23 лютого 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>
7. Процюк С. Соціальне партнерство як механізм соціального захисту зайнятого населення. URL: <https://docplayer.net/51119972-Socialne-partnerstvo-yak-mehanizm-socialnogo-zahistu-zaynyatogo-naselennya.html>

References.

1. Balabanova N. (2002), *Sotsial'nyy dialoh. Sotsial'ne partnerstvo. Sotsial'na derzhava* [Social dialogue. Social partnership. Welfare state], Acad. labor and social. relations, Kyiv, Ukraine.
2. Volkova N. "Social partnership as a factor of economic stability in Ukraine" [Online], available at: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Volkova-N.-V.-2.pdf>
3. Didenko N. (2007), *Derzhavne upravlinnia i sotsial'ne partnerstvo: aktual'ni problemy teorii i praktyky* [Public administration and social partnership: current issues of theory and practice, Donetsk, Ukraine.
4. Meschan I. (2014), "Territorial community as a subject of social partnership in the management of social services", *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*, vol. 2 (22), pp. 106–110.
5. Olentsevych N. (2005), "Social partnership: some issues of theory and practice of formation in Ukraine", *Ekonomist*, vol. 8, pp. 70–73.
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On social dialogue in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>
7. Protsiuk S. "Social partnership as a mechanism of social protection of the employed population" [Online], available at: <https://docplayer.net/51119972-Socialne-partnerstvo-yak-mehanizm-socialnogo-zahistu-zaynyatogo-naselennya.html>

Стаття надійшла до редакції 20.12.2020 р.